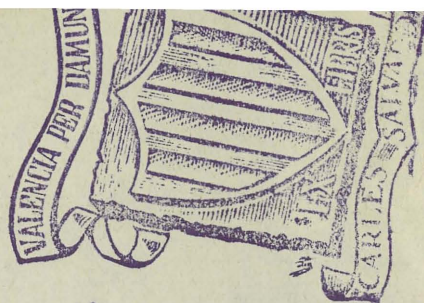

SOBRE EL LLIBRE EN VALENCIÀ

No és tòpica l'afirmació que l'idioma és l'ànima del poble. S'ha repetit molt i es repetirà molt encara perquè és una de les veritats universals, una de les veritats que s'apliquen a cada un dels pobles del món. Afirmació reiterada, no és estrany que nosaltres els escriptors valencians l'apliquem a València. Parlar, escriure, llegir el valencià són actes pels quals es cultiva l'ànima valenciana.

L'idioma és viu quan es parla. El gran nombre de sons, de tonalitats; la flexió de les paraules, variada i variable; les distintes significacions que prenen els mots i el naixement de nous vocables, mostren la vitalitat d'un idioma.

Paraula escrita és, contràriament, paraule morta. Idioma escrit és idioma mort. A què diem, sinó, llengües mortes? El llatí és un idioma mort perquè ja no es parla. Un Diccionari extensíssim, una Enciclopèdia exhaustiva, fóra el cementeri de l'ànima visible i tangible d'un poble.

La conversa, la recitació, l'oratória - i, també, la lectura, sobre tot la lectura en veu alta - són mostres de la vida d'un idioma. Però, l'idioma viu, precisament es modifica, precisament per la seua vitalitat,

i si unes vegades es perfecciona, unes altres vegades es contamina, es viciat i depaupera. Un idioma que només es parle, un idioma que no s'escriu, és un idioma que tendix a desaparèixer. És a dir, que si un idioma parlat no és també ^{visible} visible i tangible alhora, si no és viu i mort al mateix temps - i penseu que tota cosa important té la seua paradoxa - és un idioma que va deixant de ser-ho i que mata, a la llarga, el poble al qual ha servit.

Però vegeu el miracle de les llengües - perquè com a productes espirituals les seues accions i reaccions són miraculoses -: la lectura fa resucitar l'idioma. La llengua ix viva de l'epigrafia, del manuscrit, de la tipografia, mitjançant la conversió dels signes en sons, en paraules, en idees que vivifiquen els cervells, la vida total de la persona parlant i la de la persona oient.

El cicle de la funció idiomàtica queda tancat així: parlar, escriure, llegir.

...

El llibre valencià està ara en el seu renaixement. Tornen les imprentes a treballar, a confeccionar llibres escrits en la llengua valenciana. Hi ha un estol d'escriptors (poetes, prosistes, dramaturgs, erudits) que fan imprimir les seues obres - no tantes com ne produïxen però més del que el gros de la gent se n'adona, perquè en general els li-

terats lligen les obres dels literats, els erudits lligen les obres dels erudits i la gent, l'altra gent, allò que anomenem vulgarment la gent del carrer, no llig ni literatura, ni teatre, ni llig erudició valencianes. És clar que el llibre valencià ara per ara no pot satisfer plenament una normal apetència de lectures; però l'escassa apetència de lectura que ara hi ha fa que no hi haja producció satisfactòria. És el ~~un~~ cercle viciós, naturalment.

No obstant podem constatar que als aparadors de les llibreries hi ha llibres valencians a la venda i és possible que mentres eixos volums no tinguen comprador els escriptors no en facen imprimir uns altres, inèdits encara avui per avui.

I és que el llibre valencià no es ven perquè és més dolent que el llibre escrit en castellà? (En veritat el llibre valencià, així com el castellà es ven a poc a poc, a la llarga, a força de temps, llevat d'aquells casos que s'anomenen "èxits de llibreria". - Èxits de llibreria han estat en aquests darrers mesos dos llibres valencians: l'EUCOLOGI, missal, ritual i recull de pregàries litúrgiques redactat pel Rector de Rocafort mossen Vicent Sorribes Gramatge, llibre no car però sí d'un cost igual als llibres castellans de la seua classe (diguem que hi ha una edició de bibliòfic de mil pessetes). - L'altre llibre a què ens referíem

és la GRAMATICA VALENCIANA de la que sóc l'autor, que venem a un preu per baix del de cost, en mires a la major difusió i propagació de la llengua. Aquestes dues obres editades per l'Editorial LLETRES VALENCIANES quasi bé s'han esgotat no obstant haver fet un tiratge superior al normal en València).

El llibre valencià ni està més mal presentat que el castellà, ni és de menys qualitat. Però té manco difusió propagandística. Els diaris a penes se n'ocupen d'ell. Com els tiratges són curts - tres-cents exemplars els llibres de poesia com a màxim - no hi ha marge per a una propaganda de tipus comercial. Hi ha llibre valencià que s'esgota abans d'aparéixer una nota crítica a la premsa, adversa o favorable al llibre. Com s'explica això? És que els literats, repetim, es lliguen ells entre ells (I açò mateix passa en castellà quan es tracta de llibres de versos).

Llibres ^{valencians} interessants, literàriament i materialment bons, els ha publicat la Diputació de València per mitjà de la Institució Alfabonso el Magnánimo. Recordem, al menys, LA COLUMNA I LES ROSES, recull de poemes que obtingué el premi València de Poesia l'any 1950 l'autor del qual és don Francesc Almela i Vives. Llibres dignes d'ésser comprats són els de l'Editorial Lletres Valencianes ja anomenada. El seu darrer volum, BESTIOLES, de don Enric Soler i Godes ha estat comentat anònimament per

"Las Provincias" i qualificat entre altres lloances, d'excel·lent. I una gran obra en prosa valenciana on es reunixen imaginació, ingeni, història i poesia, és l'escrita per don Manuel González Martí, els tres volums de CONTES DEL PLA I DE LA MUNTANYA, obra ben escrita, ben il·lustrada i ben enquadernada.

No ens cal aportar altres exemples. Aquest mostrari és suficient per a demostrar que el llibre valencià pot competir amb els castellà. I si no se compra més no és per culpa dels escriptors, ans ho és per una sèrie de causes que no cal ara analitzar i que es polaritzen en una seqüència: els valencians tenen obligació de llegir llibres escrits en valencià i sobre tot, aquelles persones afeccionades a la lectura de llibres, aquelles que tenen la seua petita biblioteca a casa, aquelles que són habituals lectors dins les biblioteques públiques...

...

I prou. Lluny de mi l'encendre les carcasses verbals i tòpiques de les festes del llibre. Els adjectius ditiràmics entenc que no honoren prou el llibre. Un llibre s'honora quan es compra, i quan es llig, i quan es deixa amorosament a l'estant de la llibreria o bé quan es té, entre obert, el dit entre els fulls, i es medita amb emoció cordial o intel·lectual aquelles idees que ens ha comunicat..

En eixe acte de meditació en què unes idees en produïxen

unes altres, consistix la resurrecció ~~de~~ continuada de l'idioma. Cada idea per a ser representada necessita d'una paraula. Cada vegada que representem una idea mitjançant la paraula creem llenguatge. Salta la idea del cervell als llavis. Els fonemes se succeïxen i naix el vocable. El vocable ara és viu, és palpitant. Parlem i ens entenem. La paraula té la seua pròpia morfologia - la carn i la sang que la fan àgil i calenta - La paraula, de creació divina ~~prou~~ però de recreació humana, és en aquesta terra, paraula valenciana i jo, com a valencià, no puc menys que lloar i conrear, parlar i llegir i escriure la nostra llengua, l'idioma que Déu ens ha donat per a què d'una manera natural ens comuniquem, com a un dels manaments de Déu, els valencians amb els valencians.

I per a poder recrear-la cada dia ací tenim escrit i ben escrit el llibre valencià.

Carles Salvador

(Paraules llegides el dia 27 de l'actual en la Biblioteca Municipal de Burjasot amb motiu de la festa del Llibre).

València 24 d'abril de 1952